

PROGRAMA núm. 19
“Monogràfic Beethoven”

L. van BEETHOVEN

[TEMPORADA IV]

JOSB *Passió per la música*
JOVE OROUENRA SIMFÒNICA DE BARCELONA

L. van BEETHOVEN

L. v. BEETHOVEN – Concert de piano i orquestra núm. 4, Op. 58, en sol major (1805-06)

(n. 17 desembre de 1770, Bonn / m. 26 març de 1827, Viena)

Instrumentació: 1 flauta, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots, 2 trompes, 2 trompetes, timbals i cordes.

Durada: aprox. 33 minuts.

Estrena: al mes de Març del 1807 en un concert privat al teatre de la casa del príncep Franz Joseph von Lobkowitz de Viena, amb el mateix compositor al piano.

Dedicada: al arxiduc Archduke Rudolph

1. Allegro moderato
2. Andante con moto
3. Rondo: Vivace

L'estrena pública d'aquest Concert per a piano i orquestra núm. 4 de Beethoven (posterior al concert privat a la casa del príncep Lobkowitz) va tenir lloc el 22 de desembre de 1808 al *Theater an der Wien* de Viena amb el mateix Beethoven al piano, es donà en un concert monogràfic de Beethoven extensíssim, que va suposar l'última aparició pública de Beethoven com a solista amb orquestra, on a més també s'hi van estrenar les seves Cinquena i Sisena simfonies, i es van interpretar la Obertura de Coriolà i la Quarta simfonia. Beethoven va dedicar el concert al seu amic, alumne i patró Rudolf d'Habsburg. Un comentari en l'*Allgemeine Musikalische Zeitung* de maig de 1809 diu que "[aquest concert] és el més admirable, singular, artístic i complex que mai hagi escrit l'admirat compositor". No obstant això, després de la seva estrena l'obra va caure en l'oblit, fins uns 30 anys més tard, quan va ser recuperada per Felix Mendelssohn l'any 1836.

El primer moviment comença amb un solo de piano, que toca uns acords simples en la tonalitat principal abans de modular a la dominant. Sorprenentment, l'orquestra entra en la tonalitat de Si major, el que provoca un canvi de color fantàstic que es revela en si com un motiu del primer moviment. El tema principal torna a aparèixer, aquest cop en estret entre veu superior i inferior. Una cadència contundent en la tònica, introdueix un tema modulador de transició amb un acompanyament de tresets inquiet, que també conté indicis de l'estret. A través d'una línia de baixos i d'harmonies seqüencials, la música recupera la tonalitat de la tònica (sobre un pedal de dominant) amb un nou tema derivat dels compassos 3, 4 i 5. La cadència final es retarda

per diversos compassos abans que el material de l'obertura resorgeixi com el tema conclusiu del primer moviment.

Pel que fa al segon moviment, el moviment central lent, Franz Liszt el va caracteritzar com un diàleg entre el piano (Orfeu) i les Fúries a les portes d'Hades, el temple de la mort, representades pels instruments de corda a l'uníson. El seu quiet final en mi menor s'enllaça sense pausa amb els acords de do major que comencen el darrer moviment, el *finale*.

El tercer moviment és un Rondó amb un tema molt rítmic, diferent en el seu caràcter d'aquell del primer moviment, que presentava un to de diàleg més calmat. En contrast amb els moviments anteriors, el tercer moviment, en forma rústica tradicional, és més senzill, caracteritzat per un tema molt alegre i mogut. El tema principal comença en la tonalitat de la subdominant, de do major, abans de corregir-se i arribar a una cadència ara sí ja en la tonalitat de la tònica de Sol major, tot tancant el cercle.

Degut a la gran popularitat d'aquesta obra, són molts els músics, pianistes i compositors que han escrit les cadències per al Quart Concert per a piano al llarg de la seva història; Aquests inclouen el mateix Beethoven (dos conjunts separats de cadenzas), Johannes Brahms, Clara Schumann, Ferruccio Busoni, Hans von Bülow, Ignaz Moscheles, Camille Saint-Saëns, Anton Rubinstein, Wilhelm Kempff, Nikolai Medtner, Eugen d'Albert, Leopold Godowsky, Samuil Feinberg i Marc-André Hamelin.

L. van BEETHOVEN

L. v. BEETHOVEN – Simfonia núm. 7, Op. 92, en la major (1811-12)

(n. 17 desembre de 1770, Bonn / m. 26 març de 1827, Viena)

Instrumentació: 2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots, 2 trompes, 2 trompetes, timbals, cordes.

Durada: aprox. 42 minuts.

Estrena: 8 de desembre del 1813 al *Theater an der Wien* de Viena, dirigida pel mateix compositor.

Dedicada: al comte Moritz von Fries

I. Poco sostenuto – Vivace

II. Allegretto

III. Presto

IV. Allegro con brio

Els primers esbossos d'aquesta simfonia daten de finals de 1811, i va començar a treballar-hi durant una estada a la ciutat balneari de Teplice (Bohèmia). L'obra fou enllestida el 13 d'abril de 1812, i va ser estrenada el 8 de desembre de 1813, a Viena, sota la direcció del mateix compositor, en un concert a benefici dels soldats ferits en la Batalla de Hanau. La rebuda per part del públic va ser molt bona i es va haver de repetir el segon moviment, el cèlebre allegretto. Sembla que entre els violinistes integrants de l'orquestra d'aquell concert també hi era Louis Spohr. L'obra va ser dedicada al comte Moritz Johann Christian Graf von Fries, col·leccionista d'art i amant de la música, a més de co-propietari del Banc vienès Fries & Co. A partir del 1800 Beethoven va ser un convidat freqüent a la casa del comte i és per això que li va dedicar diverses obres, entre elles les dues sonates per a piano i violí op. 23 i op. 24, el quartet de corda op. 29 i finalment la seva Setena simfonia després que entre 1809 i 1810 l'entitat bancària Fries & Co. li assistís i donés suport per poder pagar uns gastos que havia rebut de George Thompson desde Londres. El gran poeta alemany Goethe va escriure sobre la seva trobada amb Beethoven l'any 1812: *“em va sorprendre el seu talent; malauradament, es tracta d'una personalitat completament salvatge, que no està del tot equivocada a l'interpretar de manera detestable el món, però certament tampoc li fa cap benefici ni més agradable ni per a ell ni per als altres al seu voltant la seva actitud”*. S'explica que els dos homes varen caminar junts pels carrers de Teplice, on Beethoven s'havia desplaçat per passar l'estiu, i que intercanviaren paraules cordials. Sembla que a l'acostar-se a algú de la noblesa Goethe es va inclinar i apartar i va fer una profunda reverència tot traient-se el barret, en canvi; Beethoven, en canvi, es mostrà indiferent i va seguir caminant. Aquest era un gest

característic de Beethoven: desafiant, individual, fortament humanístic, intolerant a la hipocresia, i molts oients troben aquesta essència en la seva música. Sense cap mena de dubte, Beethoven tenia una personalitat complicada i fou un home complexe, un veritable excèntric i això certament es reflexa en el seu estil compositiu a través de la inventiva creativa i dels riscos harmònics de les seves obres. Després d'una introducció lenta, (com en la primera, segona i quarta simfonies) el primer moviment de la Setena Simfonia es desenvolupa dins la forma sonata i està dominat per agitats ritmes de dansa. El segon moviment, en la menor, sona “lent”, tot i que el tempo indicat és l'Allegretto, és a dir, *“lleugerament ràpid”*. En realitat resulta lent en comparació amb els altres tres moviments, molt més ràpids. Aquest ha estat el moviment més popular de la simfonia des de la seva estrena. Cal destacar l'*ostinato* (figura rítmica repetida) d'una negra, dues corxeres i dues negres. El tercer moviment és un scherzo i trio. Aquí, el trio (basat en un himne austríac de peregrinació) s'interpreta dues vegades en lloc d'una sola. Aquesta expansió de la forma comuna A-B-A de l'estructura de la forma ternària a A-B-A-B-A era bastant habitual en altres obres de Beethoven del mateix període, com en la seva Simfonia núm. 4 i el Quartet de corda op. 59 núm. 2. L'obra és coneguda per l'ús de motius rítmics. També és de tonalitat subtil, fent ús de les tensions entre els centres de la, do i fa. El segon moviment és en la menor amb episodis en la major, i l'scherzo és en fa major. El compositor Antony Hopkins va dir d'aquesta simfonia: *“La Setena Simfonia, potser més que les altres, ens transmet un sentiment d'espontaneïtat; les notes semblen fugir de la partitura només néixer, en una onada d'inspirada invenció.”* El mateix Beethoven s'hi va referir amb emoció com *“una de les meves millors obres”*.